

Aili Soa

E-RESIDENTIDE TEADLIKKUS E-RESIDENTSUSE TEENUSEST EESTIS

LÕPUTÖÖ

Teenusmajanduse instituut
Majandusarvestuse õppekava
Juhendaja: Siiri Luts

Mõdriku 2023

Autori deklaratsioon ja lihtlitsents

Mina, Aili Soa, tõendan, et lõputöö on minu kirjutatud. Töö koostamisel kasutatud teiste autorite, sh juhendaja teostele on viidatud õiguspäraselt.

Kõik isiklikud ja varalised autoriõigused käesoleva lõputöö osas kuuluvad autorile ainuisikuliselt ning need on kaitstud autoriõiguse seadusega.

Juhendaja (nimi, allkiri) Siiri Luts

Lõputöö on kaitsmisele lubatud Teenusmajanduse instituudi direktori korraldusega nr 1-14/54

kuupäev 04.mai 2023

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Aili Soa

(autori nimi)

sünnikuupäev: 19.01.1988

annan Tallinna Tehnikakõrgkoolile (edaspidi kõrgkool) tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

E-residentide teadlikkus e-residentsuse teenusest Eestis

(lõputöö pealkiri)

1. reprodutseerimiseks paberkandjal kõrgkooli raamatukogus avaldamise ja säilitamise eesmärgil;
2. elektroonseks avaldamiseks kõrgkooli repositooriumi kaudu;
3. kui lõputöö avaldamisele on instituudi direktori korraldusega kehtestatud tähtajaline piirang, lõputöö avaldada pärast piirangu lõppemist.

Olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile ja kinnitan, et:

1. lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid ega muid õigusi;
2. PDF-failina esitatud töö vastab täielikult kirjalikult esitatud tööle.

Mõdrikul

/allkirjastatud digitaalselt/
(kuupäev) (autori allkiri)

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1 E-RESIDENTSUSE VÕIMALUSED EESTIS NING SELLEGA KAASNEVAD	
KOHUSTUSED JA RISKID	7
1.1 E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi taotlemine Eestis.....	10
1.2 E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalused.....	11
1.3 E-residentsus ja maksud	12
1.4 E-residentsusega kaasnevad riskid	13
2 EMPIIRILISE UURINGU METOODIKA.....	16
3 E-RESIDENTIDE TEADLIKKUSE ANALÜÜS	19
KOKKUVÕTE.....	27
SUMMARY	30
VIIDATUD ALLIKAD.....	32
LISAD	35
Lisa 1. Küsimustik e-residentide võimaluste ja nende teadlikkuse kaardistamiseks	35
Lisa 2. Küsitlusele vastanute teadlikkuse analüüs	40

SISSEJUHATUS

2014. aasta detsembris jõustus isikut tõendavate dokumentide seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus, millega sai alguse e-residentsuse programm. Programmi eesmärk on edendada Eesti majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri arengut andes võimalus teiste riikide kodanikel kasutada e-teenuseid Eesti digitaalse dokumendiga. (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021)

Eesti on tuntud oma innovatiivsete lahendustega e-teenuste pakkumisel ning sellest on rääkinud uudised nii Eestis kui välismaal. Algselt liitusid e-residentsusega inimesed, kes olid juba Eestiga seotud või digitaalsete lahenduste austajad, sest programmiga alustades ei olnud üle maailma piisavalt digitaalselt isikut tõendava dokumendi väljastuskohti, ettevõtete asutamist raskendas nõue avada pangakonto Eestis tulles kohale füüsiliselt ja Eestis füüsilise aadressi saamine (Kimmo, 2017, lk 12-13). E-residentsuse programmi arenguks on loodud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses e-residentsuse programm, millega töötavad inimesed püüavad lahendada tekkivaid probleeme ja luua uusi võimalusi, et e-residentsuse programm oleks edukas nii Eesti kui e-residentide jaoks. 2019. aastal ilmus suurima välismaise võrgustiku *InterNations*'i poolt uuring, mis kinnitas inimeste poolt üle maailma kui hästi on organiseeritud ja arenenud e-teenuste kasutamine ja kättesaamine Eestis (The Best and Worst Countries for Digital Life Abroad, 28.05.2019). Samuti näitab seda välismaalaste jätkuvalt suur huvi e-residentsuse taotlemise vastu. 2020. aasta septembriks oli e-residente juba 73 400, nad elavad 173 riigis ja on loonud Eestisse üle 14 200 ettevõtte. Eesti Statistikaameti koostatud uuringute põhjal on iga viies e-resident registreerinud Eestis ettevõtte. E-residentide seas on kõige rohkem kodanikke Soomest, Venemaalt, Ukrainast ja Saksamaalt (Telpt, 28.10.2020). 2023.aastal on e-residente juba üle 100 000 (Eesti e-residentide kogukond üle maailma ületas märgilise 100 000 piiri, 22.02.2023).

Eesti oli esimene riik, kes pakkus e-teenuste kasutamise võimalust oma riigis e-residentidele. Kuni 04.01.2021 ametis olnud e-residentsuse tegevjuhi Ott Valteri sõnul alustas 2019. aastal e-residentsuse võimaluste pakkumisega Dubai ning plaan lubada e-residendid oma e-teenuseid kasutama on veel Leedul ja Portugalil (Vatter, 24.04.2020).

Kuigi e-residentsuselt oodatakse palju kasu Eestile, ei saa jätta rääkimata ka varitsevatest ohtudest. Rahapesu andmebüroo on oma aastaraamatus juhtinud tähelepanu välispäringute suurenemisele, mis on tingitud kelmusejuhtumitest. Päringud ei puuduta vaid Rahapesu Andmebüroo tegevusloaga ettevõtteid, vaid variettevõtete esilekerkimist üldisemalt, läbi mille on näha, et kuritegude

toimepanemiseks kasutatakse nii Eesti ettevõtteid kui ka Eesti e-residentsust. (Rahapesu aastaraamat 2020)

E-residentidel on võimalus kasutada Eestis turvaliselt avalikke ja erasektori e-teenuseid. Eesti Vabariigi e-residentsuse kodulehe andmetel on näha, et seda võimalust on juba kasutanud väga paljud inimesed üle maailma (E-residentsus arvudes, s.a). Uuringuid e-residentsuse kohta Eestis on vähe, sest see teema on uudne ja aktuaalne. Tuleb uurida e-residentide võimalusi Eestis ja kas e-residendid kasutavad neile pakutavaid võimalusi. Samuti on väga aktuaalne e-residentsusega kaasnevad riskid. E-residentide seas võib leida inimesi, kelle kavatsused ei lähe kokku e-residentsuse põhimõtetega.

Lõputöö eesmärk on analüüsida e-residentide teadlikkust neile pakutavatest teenusest Eestis ning teha järeldusi ning vajadusel esitatakse ettepanekud raamatupidamis ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised ülesanded:

- anda teoreetiline ülevaade e-residentsuse võimalustest Eestis;
- koostada empiirilise uuringu metoodika;
- viia läbi küsitlus, koostada analüüs ning uuringust tulenevalt teha järeldusi ja vajadusel ettepanekuid raamatupidamis ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks.

Töö esimeses peatükis annab autor ülevaate e-residentsuse võimalustest Eestis tuginedes teoreetilistele allikatele ja õigusaktidele. Selgitatakse kuidas on võimalik saada e-residendiks ja taotleda digitaalset isikut tõendavat dokumenti, kus saab kasutada digitaalset isikut tõendavat dokumenti, millised on e-residentide maksustamine Eestis ning e-residentsusega kaasnevad riskid. Töö teises peatükis selgitab autor milline on empiirilise uuringu metoodika. Töö kolmandas peatükis tehakse küsitluse põhjal analüüs ning vajadusel esitatakse ettepanekud raamatupidamis ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks.

Autorile teadaolevalt on e-residentsuse võimalusi Eestis uuritud vähe ning samuti ei leitu selle kohta palju kirjandust. Uuringuid on koostatud teemadel „E-residentsuse programmiga kaasnevad rahapesuriskid ja nende võimalikud maandamismeetmed“ (Tolk, 2019) ja „E-residentsus kui rahvuslik kaubamärk“ (Kimmo, 2017). E-residentsus on fookuses alati ka rahapesu aastaraamatutes, kus on kirjeldatud selle kitsaskohti (Rahapesu aastaraamat 2020).

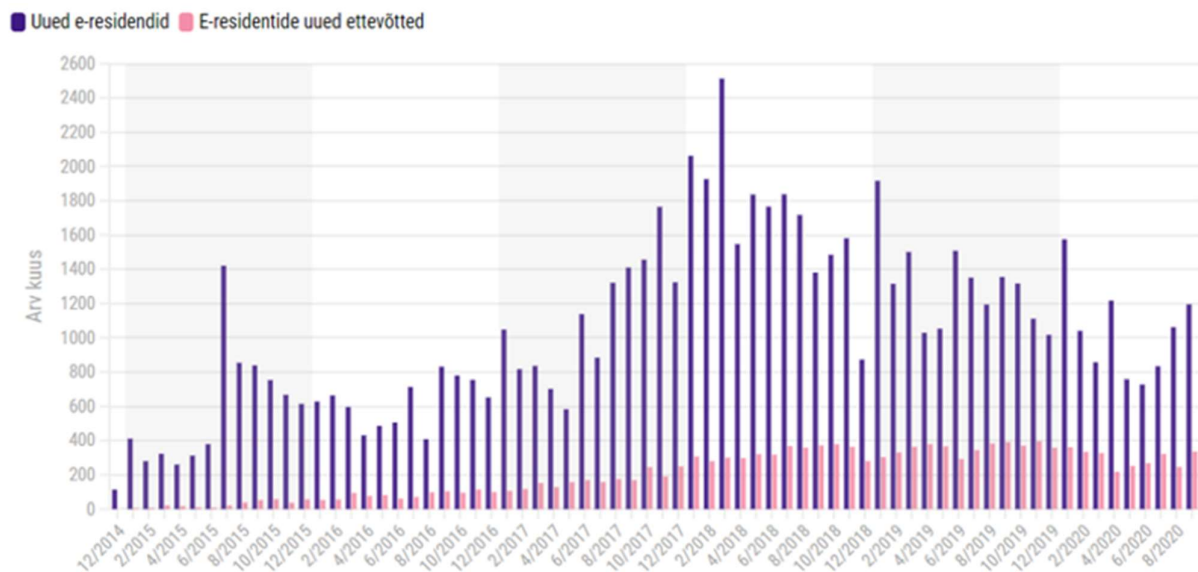
Autor tugineb töö teoreetilises osas peamiselt teoreetilistele allikatele, õigusaktidele, uurimistöodele ja ajakirjanduses avaldatud artiklitele, sest e-residentsuse kohta infot on vähe. Lõputöös käsitletud teemade kohta on autor leidnud infot 27. allikast.

Lõputöö võiks huvi pakkuda e-residentidega töötavatele inimestele, kes saavad toetada oma teadmiste ja oskustega e-residente Eesti e-teenuste kasutamisel. Samuti võiks lõputöö pakkuda huvi e-residentidele, et teada millised võimalused e-residentsusega liitumisel kaasnevad.

1 E-RESIDENTSUSE VÕIMALUSED EESTIS NING SELLEGA KAASNEVAD KOHUSTUSED JA RISKID

E-residendiks nimetatakse välismaalast, kellele Eesti riik on andnud isiku kodakondsusjärgse riigi identiteedi alusel digitaalse identiteedi ja väljastanud digitaalse isikutunnistuse ehk e-residendi digi-ID (E-residentsus, 05.05.2021).

Eesti on teinud võimalikuks välismaalastele e-residentsuse taotlemise isikut tõendava dokumendi seaduse muudatusega, mis jõustus 01.12.2014 (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021). E-residentidel on digitaalse isikut tõendava dokumendi abil võimalik kasutada samasid e-teenuseid, mida kasutavad ka Eesti kodanikud. Esimese kuue aastaga on e-residentideks saanud üle 73 tuhande inimese. Äriregistri, Politsei- ja Piirivalveameti ja Statistikaameti kogutud andmetest on näha, et huvi e-residentsuse vastu on jätkuvalt suur, sest uusi e-residente on tulnud juurde iga kuu ning samuti on kasvavas tempos e-residentide poolt loodavate firmade kasv (Joonis 1). 2020. aasta septembri lõpuks olid e-residendid loonud 14 200 ettevõtet. (Telpt, 28.10.2020)



Joonis 1. E-residendid ja nende ettevõtted, detsember 2014-september 2020 (Telpt, 28.10.2020)

E-residentsuse eesmärk oli parandada Eesti majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri arengut, andes e-residentidele võimalus kasutada e-teenuseid Eesti digitaalse dokumendiga (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021). Statistikaameti kogutud andmete põhjal on kuni 30.09.2020 aastani väljatoonud kolm peamist valdkonda, mille on enda ettevõtte

tegevusaladeks valinud e-residendid. Nendeks valdkondadeks on info ja side valdkond, kutse-, teadus- ja tehnika alane tegevus ning hulgi- ja jaekaubandus (Joonis 2). (Telpt, 28.10.2020)



Joonis 2. E-residentide ettevõtted registreerimisaegse tegevusala järgi, 2015-2020 (Telpt, 28.10.2020)

E-residentsus on kogunud tuntust üle terve maailma ja tänu sellele on muutunud Eesti atraktiivsemaks paljudele välismaalastele. Margita Kimmo koostatud magistritöös selgus, et väikse riigi nagu Eesti eeliseks rahvusvahelises konkurentsipüsimiseks on e-teenuste pakkumine välismaalastele, kes hakkavad e-residentideks. E-teenuste võimaldamine välismaalastele suurendab Eesti mõjuvõimu ja väärtust kogu maailmas. E-residentsus on äratanud rahvusvahelist tähelepanu, kuid paari tegutsemis aasta möödumisel selgus, et vajalik on arendada e-residentsuse ümber olevat infrastruktuuri. (Kimmo, 2017, lk 55)

Üheks puuduseks algselt oli digitaalse isikut tõendava dokumendi väljastuskohtade vähesus. Aja jooksul on väljastuskohti lisandunud ning 2020. aastal oli neid juba 50 üle kogu maailma. Lisaks on Siseministeeriumil, Politsei- ja Piirivalveametil ning BLS International Services Limited'il plaanis veel laieneda kuni viieteistkümnesse sihtkohta. (Täna avati neli täiendavat e-residenti digi-ID väljastuskohta maailma tõmbekeskustes, 05.05.2021)

E-residendid kes soovisid asutada ettevõtte Eestisse, pidid avama pangakonto Eestis ning see tähendas nende jaoks füüsilist kohale tulemist (Kimmo, 2017, lk 39). E-residentsuse arendamine on pidevas töös ja 5. detsembril 2018. aastal otsustas Riigikogu, et kaotavad nõude äriühingut asutada

soovivate e-residentide kohustuse avada pangakonto Eestis, muutes Äriseadustikku paragrahv 520 lõige 4 (Äriseadustik, 01.09.1995; viimati muudetud 31.12.2021).

Suurim välismaine võrgustik *InterNations* on koostanud aruande millistes riikides on kõige parem ja halvem digitaalne elu aastal 2018. Eesti on saavutanud selles aruandes esimese koha, mis näitab väga head taset digitaalsete teenuste pakkumisel (Joonis 3). Vastajad on hinnanud Eesti parimaks piiramatu juurdepääsu poolest veebiteenustele ning haldus- ja valitsusteenuste kättesaadavuse poolest veebist. Uuringu järgi arvavad 96% väljarändajatest, et veebiteenuste kättesaadavus on väga hea ning 86% neist lisas, et see ei saaks olla parem. (Expat Insider 2018)



Joonis 3. Parim ja halvim digitaalne elu aastal 2018 (The Best and Worst Countries for Digital Life Abroad, 28.05.2019)

Riigikontroll analüüsis e-residentsuse programmi tulemuslikkust ja leidis, et peale viiendat tegutsemise aastat on e-residentsuse programmi tulud hakanud ületama kulusid, mis on üheks e-residentsuse programmi eesmärkidest. Samas selgus, et kontrollisüsteem on puudulik, sest programmis on osalenud välismaalased, kellel on kehtiv kriminaalkaristus ja ärikeeld. Riigikontrolli poolt tehtud päringust Soomele selgus, et 48-l Soome kodakondsusega e-residendil oli kehtiv kriminaalkaristus välisriigis. Politsei- ja Piirivalveametil ei ole õigust teha Euroopa Karistusregistrisse päringuid, et saada kindlust e-residendile digitaalse isikut tõendava dokumendi väljastamiseks. Ka Eesti Maksu- ja Tolliamet piirdub ärikeelu puhul päringu tegemisega Eesti

andmebaasidesse, tänu millele võivad sattuda e-residendiks isikud, kellel on ärikeeld mõnes teises riigis. Riigikontrolli soovitusel tuleb esitada juba taotlemisel ning vajadusel ka järelkontrollis e-residendil tõend kehtiva kriminaalkaristuse ja ärikeelu puudumise kohta. Politsei- ja Piirivalveameti soovitusel võiks pakkuda e-residentsust vaid riikides, millega Eestil on olemas justiits- ja julgeolekualane koostöö. Riigikontrolli poolt koostatud analüüsi käigus tõdetakse, et info puudumine välisriigis kehtiva karistuse ja ärikeelu kohta ei puuduta ainult e-residente, vaid ka teisi välismaalasi, kes tegelevad ettevõtlusega Eestis. Küll aga tuleb sellele suuremat tähelepanu pöörata, et e-residentsus ei annaks võimalust lihtsamalt pettusi korraldada. (E-residentsuse programmi tulemuslikkus, 23.07.2020, lk 4-6)

Eelneva käsitlemise põhjal saab välja tuua, et huvi e-residentsuse vastu on olnud suur alates algusest ning programmi võimalusi püütakse jätkuvalt arendada ja parandada. Samuti on suurendatud e-residentidele digitaalse isikut tõendava dokumendi kätte saamise väljastuskohtade arvu üle terve maailma. Tänu e-residentsusele on Eesti kogunud ka laiemat tuntust ning saanud esimese koha aastal 2018 kui väga häid digitaalseid lahendusi pakkuv riik. E-residentid kasutavad samu digitaalseid võimalusi nagu eestlased ning loovad ettevõtteid Eestisse. Lisaks positiivsetele aspektidele tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et eelnevast käsitlemisest selgusid riskid, mis kaasnevad e-residentsusega. Uute digitaalsete lahendustega liituda on õnnestunud ka isikutel, kellel on kehtiv kriminaalkaristus. See on suurendanud tähelepanu vajadusele töötada välja võimalusi riskide vähendamiseks.

1.1 E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi taotlemine Eestis

E-residendiks registreerimiseks tuleb esmalt esitada taotlus Politsei- ja Piirivalveameti iseteeninduses või Eesti konsulaarametnikule, kes edastab ise taotluse Politsei- ja Piirivalveametile isikusamasuse kontrollimiseks. Väljastatud digitaalne tõend antakse kehtivusajaga kuni viis aasta. (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021)

Isikusamasuse kontrollimiseks on vajalik isikut tõendava dokumendi koopia, digifoto, motivatsiooniavaldus ja biomeetriliste andmete andmine (Välismaalaste seadus, 09.12.2009; viimati muudetud 28.09.2021). Taustakontrolli viib läbi Eesti Politsei- ja Piirivalveamet, kes võib esitada veel täiendavaid küsimusi (Välismaalaste seadus, 09.12.2009; viimati muudetud 28.09.2021). Lõppenud protsessist teavitatakse 30 kalendripäeva jooksul (E-residendi digi-ID menetlustähtaeg, kuupäev puudub). Kui isik saab positiivse vastuse, kutsutakse ta e-residendi kaarti kätte saama ja

kaart väljastatakse, kui isikul on kaasas isikut tõendav dokument ja ta laseb registreerida oma sõrmejäljed (E-residendi digi-ID kättesaamine, s.a).

Politsei- ja Piirivalveamet võib väljastada e-residendi digitaalse isikutunnistuse kaaluka avaliku huvi korral siseministri käskkirja alusel avalik-õiguslikke ülesandeid täitvale asutusele või isikule. Nimetatud juhul ei ole vaja isiku taotlust, lisatavaid andmeid ja dokumente, kui dokumendile kantavad andmed on Politsei- ja Piirivalveametile teada. (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021)

Eelneva käsitlusepõhjal selgus, et igapäev ei ole võimalik taotleda e-residendi digitaalset isikut tõendavat dokumenti ning võimalus avaneb neile, kes läbivad taustakontrolli Politsei- ja Piirivalveametis. Protsess võib aega võtta 30 kalendripäeva ning positiivse otsuse korral tuleb digitaalsele isikut tõendavale dokumendile ise järgi minna väljastuskohta, et lunastada see isikut tõendava dokumendi alusel ning kinnitada oma isikut registreerides oma sõrmejäljed. Erandkorras võib Politsei- ja Piirivalveamet väljastada digitaalse isikutunnistuse kaaluka avaliku huvi korral siseministri käskkirja alusel avalik-õiguslikke ülesandeid täitvale asutusele või isikule.

1.2 E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalused

Isikut tõendavate dokumentide seaduses on sätestatud, et avalik-õiguslikul või eraõiguslikul teenuse osutajal on õigus ise määrata, kas e-residendile osutada digitaalse isikutunnistusega teenust või sellest keelduda. Samuti võivad teenuse osutajad piirata teenuse osutamist või kättesaadavust nii teenuse sisu, ulatuse kui ka juurdepääsuvõimalusega isikute arvu suhtes või kehtestada täiendavaid nõudeid, küsides lisainfot ja dokumente või nõudes isiku ilmumist teenuse osutaja asukohta. Piiranguid võib kehtestada, et oleks tagatud digitaalse isikut tõendava dokumendi eesmärgipärane kasutamine, õigusrikkumiste ärahoidmine, teenuse toimimine ja turvalise kasutamise tagamine. (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021)

E-residentide digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise eeliseks on dokumentide digitaalne allkirjastamine, mis võimaldab protsesse kiirendada ning vähendab paberimajandust. Eesti Vabariigi e-residentsuse kodulehe andmetel on e-residentide poolt enim kasutatud e-teenustega veebilehed riigiportaal *eeesti.ee*, *Marketplace*, e-äriregister, e-arveldaja, Maksu- ja Tolliamet, e-notari iseteenindus ja e-apostillimine (How to use your digital ID, 25.02.2022).

E-residentidel on võimalus luua oma ettevõtte e-äriregistris ning omada oma ettevõttega seotud andmetest ülevaadet portaali kaudu. E-äriregistris näeb ettevõtte menetlusinfot, kandemuudatusi,

maksuvõlainfot ning saab esitada majandusaasta aruande. Ettevõtte raamatupidamist saab hallata veebipõhises programmis e-arveldaja. Ettevõtte või isiklike maksuküsimustes saab pöörduda Eesti Maksu- ja Tolliametisse. E-notaris on võimalik teha notariaalset tõestamist või kinnitamist vajavaid tehinguid. E-apostillis saab taotleda apostilli ehk tunnistust, millega kinnitatakse dokumendile alla kirjutatud isiku pädevust, mida on võimalik kasutada välisriigis, mis on liitunud apostillikonventsiooniga. (E-residentsus, 05.05.2021)

E-residentide ettevõtlusega tegelemise soodustamiseks on koondatud veebilehele *Marketplace* teenusepakkujad, kes toetavad oma teenustega ettevõtlusega alustamist ja ettevõtlusega vajalike tehingute korraldamist. Loetletud teenusepakkujad on lehele valinud e-residentsuse programmi meeskond, kes pöörab tähelepanu teenuse kvaliteedile, taustale ja e-residentide vajadustele. Kes soovib reklaamida oma teenuseid *Marketplace*'i lehel, peab täitma veebilehel ankeedi firma andmetega ning vastama küsimustele, millised on firma sihtturud ja valdkonnad. Samuti on vaja selgitada, mis teeb teenusepakkuja teenuse unikaalsemaks võrreldes sarnaste ettevõtetega ning millist lisaväärtust pakub ettevõtte e-residentidele. (Marketplace, s.a)

Kuigi e-residentidel on võimalik kasutada samu digitaalsete võimalusi mis eestlastelgi, on teenusepakkujatel võimalik otsustada, kas osutada teenust, sellest keelduda või paluda täiendavat infot teenuste pakkumiseks. Uuringu põhjal võib välja tuua, et enim kasutavad e-residendid digitaalset isikut tõendavat dokumenti veebilehtedel e-arveldaja, riigiportaalil eesti.ee, e-äriregister, Maksu ja Tolliamet, e-notari iseteenindus ja e-apostillimine. E-residentide toetamiseks on loodud veebileht *Marketplace*, kuhu on koondunud ettevõtted, kes toetavad oma teadmiste ja oskustega e-residente ettevõtlusega tegelemisel. Digitaalne isikut tõendav dokument aitab kiirendada protsesse ja vähendada paberimajandust, sest sellega on võimalik digitaalselt dokumente allkirjastada.

1.3 E-residentsus ja maksud

E-residendi Eestis maksustatavaks tuluks on töö- ja teenustasu, juhtimis- või kontrollorgani liikme tasu, ettevõtlustulu, meelelahutaja või sportlase Eesti esinemise tasu, üüri- ja renditulu, litsentsitasu, intress lepingulisest investeerimisfondist, mille vara koosneb kinnisasjadest, dividend, mis on maksjale madalama maksumääraga (14/86) maksustatud, kasu vara võõrandamisest, pension, stipendium, toetus, abiraha, hasartmänguvõit, hüvitis perehüvitise seaduse alusel, pensionifondi väljamakse, Eesti Haigekassa, Eesti Töötukassa või residendist kindlustusseltsi poolt mitteresidendile väljamakstud kindlustushüvitused. E-resident peab Eesti Maksu- ja Tolliameti registreerima ainult Eesti tuluallikest saadud tulu. Kui e-resident töötab Eesti ettevõtte jaoks, siis

registreerib tema tulu tööandja. E-residendil endal on deklareerimise kohustus, kui kasu on saadud vara võõrandamisest, ettevõtlustulu füüsilisest isikust ettevõtjana või mitteresidendi püsiva tegevuskohana. Tulumaksuseaduses maksustamisele kuuluvad väljamakstud tulud tuleb kindlasti Eestis deklareerida, kuid e-residendil on võimalik esitada Eestiga maksulepingu sõlminud riigi maksuhalduri kinnitatud residentsustõend või samu andmeid sisaldav välisriigi maksuhalduri tõend maksuvabastuse või soodustuse saamiseks. (Eesti tulu maksustamine ja maksulepingud, 09.02.2022)

E-resident, kes on Eestis tööandja, peab kandma oma töötajad töötamise registrisse ning pidama palgast kinni tulumaksu, töötaja töötuskindlustusmakse ja kogumispensioni makse. Töötajatele makstud palkalt tuleb Eesti Maksu- ja Tolliametile maksta sotsiaalmaks ja tööandja töötuskindlustusmakse. Kui e-residendil tekib erisoodustuse kohustus, tuleb sellelt maksta tulu- ja sotsiaalmaksu. Tööandjal on kohustus deklareerida palgamaksud ning erisoodustus tulumaksu ja sotsiaalmaksu deklaratsioonil väljamakse tegemise kuule järgneva kuu 10.kuupäevaks. (Mitteresident tööandjana, 17.01.2022)

Kui e-residendil, kellel on ettevõtte asutatud Eestis, kuid töötaja elab ja töötab mõnes teises riigis, siis tuleb palgad maksustada seal riigis kus on töötaja maksuresident (Tulumaks välismaal, 22.04.2022). Samuti on ka siis kui e-resident töötab mõne Eesti ettevõtte jaoks, ise samal ajal elades mõnes teises riigis (Tulumaks välismaal, 22.04.2022). Kui e-residentist ettevõtja, kes ise elab väljaspool Eestit, saab juhtimis- või kontrollorgani liikme tasu, siis tuleb see tasu maksustada Eestis olenemata sellest, kus töö tegelikult tehti (Juhtimis- või kontrollorgani liikme tasu , 20.01.2022).

Eelneva käsitluse põhjal saab kokku võtta, et e-resident peab oma tulud deklareerima riigis kus ta on maksuresident. Eestis deklareeritakse vaid need tulud, mis on saadud Eesti tuluallikest. Töötades ja elades Eestis, registreerib töötamise tööandja ning muud tulud peab e-resident deklareerima ise. Tööandja tasub Eestis palgamaksud. Kui e-resident ei tööta Eestis, siis deklareeritakse saadud tulu riigis, kus e-resident on maksuresident. Teises riigis elav e-resident, kes saab juhtimis- või kontrollorgani liikme tasu, peab deklareerima selle tulu Eestis ja maksuma maksud Eestisse.

1.4 E-residentsusega kaasnevad riskid

E-residentsuse eesmärk on luua uusi võimalusi erinevate valdkondade arenguks, kuid paraku ei puudu ohud ka selles valdkonnas. Rahapesu Andmebüroo annab välja iga aasta kohta raamatu, mis annab ülevaate nende büroo tegevusest. 2020 aastaraamatust selgitatakse, et on suurenenud

välispäringute arv seoses Eesti ettevõtetega kes on saanud tegevusloa Rahapesu Andmebüroolt. Tegevusluba taotletakse finantseerimisasutusele, pandimajale, usaldushalduse ja äriühinguteenusele, virtuaalvääringu raha vastu vahetamise teenusele, virtuaalvääringu rahakotiteenusele, virtuaalvääringu teenusele, väärismetalli ja vääriskivide kokkuostmiseks ja hulgimüümiseks. Ettevõtted, kelle kohta oli päring tehtud olid juba oma tegevusloa kaotanud või oli tühistamise protsess pooleli. Rahapesu Andmebüroo sõnul on üldjuhul selliste ettevõtete seos Eestiga väga väike ja ettevõtete taga on kas välismaalased või e-residendid, kes ei resideeru Eestis. Sellest tulenevalt on väga tõenäoline, et Eesti ettevõtteid ja e-residentsust võib ära kasutada kuritegelikel eesmärkidel. (Rahapesu aastaraamat 2020, lk 20, 24)

Puudusi e-residentsuse programmis leidis ka Riigikontroll, kes soovitas rakendada põhimõttelisi muudatusi, et kehtiva kriminaalkaristuse ja ärikeeluga välismaalased ei saaks e-residentideks. Riigikontrolli tehtud päringus Soome karistusregistrisse selgus, et Eesti Politsei- ja Piirivalveamet oli digi-ID välja andnud Soome kodakondsusega e-residentidele, kellel oli kehtiv kriminaalkaristus, reaalne vanglakaristus või karistus majanduskuritegude eest. Politsei- ja Piirivalveameti selgitusel ei ole neil võimalust välisriikide karistusinfot saada, kui see on jäänud kandmata rahvusvahelistesse andmebaasidesse. Samuti on probleem saada vajalikku teavet Eesti karistusregistrist, sest puuduvad vajalikud IT-lahendused. E-residentsust ei tohi anda isikutele kellel on välismaal ärikeeld, kuid kuna puuduvad vajalikud IT-lahendused ja kokkulepped andmevahetuseks teiste riikidega, on seda siiski juhtunud. (Riigikontroll: e-residentideks on saanud kehtiva kriminaalkaristuse ja ärikeeluga välismaalased – taustakontroll vajab põhimõttelisi muudatusi, 29.07.2020)

2021.aasta alguses peatas politsei Briti kodanikust ettevõtja e-residentsuse, kuna uurimine viitas tegevuslubadeta ettevõtlusega tegelemisele. Kuigi ettevõtte kodulehel oli näha, et tegeletakse meediaetevõtete nõustamisega digireklaami alal, siis 2019.aasta majandusaasta aruandest võis lugeda kõrval tegevusalaks finantsteenuste pakkumist. Kahtluse skeemi punumisele pöörasid tähelepanu Läti finantsblogija Kristaps Mors ja Mehhiko riigi prokuratuur, kes olid jälginud e-residendi hallatavat laenuturgu Iban Walletit. Eestil aga puudus sel hetkel siseriiklik finantseerimistegevuse järelevalveks vajalik massandmeid analüüsiv tarkvara, et tuvastada selliseid rikkumisi. Ruth Annus kinnitas, et 2021.aasta lõpuks on täiustatud järelkontrolli tööriista, mis annab võimalusi selliseid pettuseid avastada. (Rajavee, 11.02.2021, lk 6-7)

Sellest võib järeldada, et e-residentsust võivad ära kasutada välismaalased, kelle eesmärgiks on ära kasutada e-residentsuse nõrku kohti. Autori arvates riskide vältimiseks on vaja paremini läbi mõelda e-residentsuse programmi nõrgad küljed, luua võrgustik välisriikidega info vahetamiseks

ning luua IT-lahendused nii Eesti siseselt kui välisriikidega. Eelnevalt nimetatud juhtumid ei kahjusta ainult Eesti ja e-residentsuse mainet, vaid ka nende riikide mainet, kelle kodanikud on toimepannud kelmuseid. Seega peab olema motivatsioon info vahetamiseks nii Eestil kui riikidel, kelle elanikud soovivad saada siin e-residendiks.

2 EMPIIRILISE UURINGU METOODIKA

E-residentsus Eestis sai alguse 01.12.2014 ning on jätkuvalt uudne ja aktuaalne. E-residentidel on võimalus kasutada Eestis turvaliselt avalikke ja erasektori e-teenuseid. Programmiga liitub üle maailma palju e-residente ning jätkuvalt käib töö, et muuta paremaks programmi e-residentidele ning maandada riske, mis võivad tekkida. E-residentsuse programmi arenguks on loodud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses e-residentsuse programm, millega töötavad inimesed püüavad lahendada tekkivaid probleeme ja luua uusi võimalusi, et e-residentsuse programm oleks edukas nii Eesti kui e-residentide jaoks. 2019. aastal ilmus suurima välismaise võrgustiku *InterNations*'i poolt uuring, mis kinnitas inimeste poolt üle maailma kui hästi on organiseeritud ja arenenud e-teenuste kasutamine ja kättesaamine Eestis (The Best and Worst Countries for Digital Life Abroad, 28.05.2019). Samuti näitab seda välismaalaste jätkuvalt suur huvi e-residentsuse taotlemise vastu. 2020. aasta septembriks oli e-residente juba 73 400, nad elavad 173 riigis ja on loonud Eestisse üle 14 200 ettevõtte. 2023.aastaks on e-residente juba üle 100 000 (Eesti e-residentide kogukond üle maailma ületas märgilise 100 000 piiri, 22.02.2023). Uuringuid e-residentsuse kohta Eestis on vähe, sest see teema on uudne ja aktuaalne. Tuleb uurida e-residentide teadlikkust neile pakutavatest teenustest Eestis.

Lõputöö eesmärk on analüüsida e-residentide teadlikkust neile pakutavatest teenusest Eestis ning teha järeldusi ning vajadusel esitatakse ettepanekud raamatupidamis ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised ülesanded:

- anda teoreetiline ülevaade e-residentsuse võimalustest Eestis;
- koostada empiirilise uuringu metoodika;
- viia läbi küsitlus, koostada analüüs ning uuringust tulenevalt teha järeldusi ja vajadusel ettepanekuid raamatupidamis ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks.

Lõputöös kasutatakse kaardistusuuringu (survey). Empiirilise uuringu käsitusviis on deduktiivne meetod ehk üldiselt üksikule lähenemine. Uuringu jaoks kogutakse andmeid kvantitatiivselt. Kvantitatiivse uuringu eesmärk on usaldusväärsete ja objektiivsete kirjelduste koostamine ning näidata nende kontrollitavust (Õunapuu, 2014, lk 55). Uuringu läbiviimiseks kasutatakse ettekavatsetud valmit (*purposive sample*) (Õunapuu, 2014, lk 143). Kuna e-residendid elavad üldjuhul väljapool Eestit ja e-teenuste kasutamine eeldab arvuti kasutamise oskust, võimalust ja

harjumust, kasutatakse e-ankeeti (*internet questionnaire*) internetikeskkonnas *Google Forms* (Lagerspetz, 2017, lk 179).

Küsitlusena esitatavas ankeedis on formaliseeritud kirjalikud küsimused. Formaliseeritud kirjalikud küsimused on struktureeritud küsimustega ankeet, kus vastaja saab valida vastusevariantide vahel. Saadud vastused on üheselt mõistetavad ja kogutud andmeid saame omavahel võrrelda (Lagerspetz, 2017, lk 126). Küsitluses kasutatakse skaleeritud küsimusi, mille vastamiseks kasutatakse astmikku (Lagerspetz, 2017, lk 163). Iga küsimus esitab väite ning vastaja saab märkida viie palli skaalal, mil määral ta väitega nõustub (Lagerspetz, 2017, lk 163).

Uurimistulemuste analüüsimisel kasutatakse kirjeldavat statistikat, näidates kuidas kasutatud muutujate väärtused jagunevad uuritavas materjalis ja selle allvalimites (Lagerspetz, 2017, lk 215). Uurimistulemusi analüüsitakse mitmemõõtmeliselt tuginedes e-residendi soole, vanusele, haridustasemele, kodakondsusele ja elukohale. Mitme muutujaga uuringu eesmärgiks on leida muster, mis näitab mitme muutujaga ühisosa või lähedust üksteisega (Lagerspetz, 2017, lk 248). Eelnevalt nimetatud muutujaid saab analüüsida nominaalastmikul, järjestusastmikul ja suhteastmikul, mis annavad võimaluse kasutada statistilisi tehnikaid (Lagerspetz, 2017, lk 220-221).

Uurimus viiakse läbi raamatupidamisteenust osutava ettevõtte teenust kasutavate e-residentide hulgas. Uuringu eesmärgi saavutamiseks saadetakse raamatupidamisteenuseid pakkuva ettevõtte e-residentidele lõputöö autori koostatud küsimustik (Lisa 1). Kuna e-residendid elavad üldjuhul väljapool Eestit ja e-teenuste kasutamine eeldab arvuti kasutamise oskust, võimalust ja harjumust, saadab autor e-residentidele e-ankeedi (*internet questionnaire*) internetikeskkonnas *Google Forms*. Küsitlus saadeti 24.08.2022 40. e-residendile, mis on ettekavatsetud valimiks lõputöös. Meeldetuletus saadeti 15.10.2022 ja 06.02.2023. Küsitlusele vastas 17 e-residenti ehk lõplikuks valimiks kujunes 42.5%.

Küsimustikuga e-residentide võimaluste ja nende teadlikkuse kaardistamiseks uurib autor, millised on e-residentide ajendid ja eesmärgid e-residendiks saamiseks, kuidas e-residendid on rahul e-residentsuse taotlemise tehnilise protsessi, digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalustega, kas e-residendid mõistavad maksusüsteemi Eestis ning kuidas hindavad e-residentsusega kaasnevaid riske ja probleeme. Iga teema juures on e-residendil võimalik lisada oma poolne arvamus. Lisaks uuritakse, millised on vastanute sotsiaaldemograafilised andmed nagu sugu, vanus, kodakondsus, haridustase ja elukoht.

E-residentidelt saadud vastused internetikeskkonnas *Google Forms* kantakse üle *Microsoft Excelisse*, et andmeid oleks võimalik erineval kujul sorteerida ja analüüsida. Leitakse ankeetküsimustikust saadud andmete aritmeetilised keskmised ja hälbed. Saadud andmeid analüüsitakse ning võrreldakse omavahel ja lõputöös kogutud teooriaga. Tulemused esitatakse kirjeldava tekstina, joonistena ning tabelitena, et anda visuaalne ülevaade e-residentide teadlikkusest e-residentsuse teenustega Eestis. Vajadusel esitatakse ettepanekud raamatupidamis ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks.

3 E-RESIDENTIDE TEADLIKKUSE ANALÜÜS

E-residentide võimaluste ja nende teadlikkuse kaardistamiseks koostas autor küsimustiku e-residentidele, tuginedes eelnevalt läbitöötatud teoreetilistele allikatele. Selgitamaks välja e-residentide teadlikkust e-residentsuse teenusega Eestis, arvutati e-residentide ajendite, eesmärkide, e-residentsuse taotlemise tehniliste protsesside, digi ID kasutamise võimaluste ning e-residentsusega kaasnevate riskide ja probleemide komponentide aritmeetilised keskmised ja standardhälbed.

Küsimustikule vastas 40. inimesest 17, sh oli 15 meest ning 2 naist. Küsimustikule vastanute hulgast 2 inimest elavad Poolas, 2 Saksamaal ning 2 nomaadina. Ülejäänud vastanutest üks inimene elab Iisraelis, Indias, Jaapanis, Lätis, Maltal, Moldovas, Portugalis, Prantsusmaal, Rootsis, Šveitsis ja Türgis. Analüüsid küsitluses osalejate kodakondsust selgus, et vastanute seas oli 3 sakslast ning üks inimene igast järgnevast rahvusest: poolakas, moldovlane, indialane, lätlane, itaallane, türklane, venelane, prantslane, ungarlane, iisraellane, hispaanlane, belglane, valgevenelane ja šveitslane. (Tabel 1, lk 19)

Eesti Statistikaameti koostatud uuringute põhjal on e-residentide seas kõige rohkem kodanikke Soomest, Venemaalt, Ukrainast ja Saksamaalt (Telpt, 28.10.2020). Küsitlusele vastanute hulgast on näha, et e-residendid elavad peamiselt Euroopas ning enamik neist elab Saksamaal.

Tabel 1. Küsimustikule vastajate arv elukoha, kodakondsuse ja soo lõikes

Elukoht	Kodakondsus ja sugu	Mees	Naine	Kokku
India	indialane	1		
Läti	lätlane	1		
Malta	itaalane	1		
Moldova	moldovlane	1		
Nomaad	belglane	1		
Nomaad	iisraelane	1		
Poola	poolakas	1		
Poola	valgevenelane		1	
Portugal	hispaanlane	1		
Prantsusmaa	prantslane	1		
Rootsi	ungarlane	1		
Saksamaa	sakslane	3		
Saksamaa	venelane	1		
Šveits	šveitslane		1	
Türgi	türklane	1		
	Kokku	15	2	17

Enamus küsimustikule vastanute vanus jääb vahemikku 36-45 aastat, mis moodustab 47.06% vastanutest. Sellele järgneb 26-35 aastased, kes moodustavad 29.41% ning 46-55 aastased 23.53% vastanutest. (Tabel 2, lk 20).

Küsimustikus oli antud vanuse vahemikuks 16-85 aastat ning analüüsidest vastanute vanuseid võib öelda, et e-residentsus on populaarne vanuse vahemikus 26-55 aastat.

Tabel 2. Küsimustikule vastanute vanuste esinemissagedus ja osakaal

Vanus	Kokku	Osakaal %
26-35	5	29.41
36-45	8	47.06
46-55	4	23.53
Kokku	17	100.00

Küsimustikule vastanud e-residentidest ühel oli keskharidus, bakalaaurusekraadi omasid 41.18 protsenti vastanutest ning üle pooltel ehk 52.94 protsendil oli magistrikraad. (Tabel 3, lk 20)

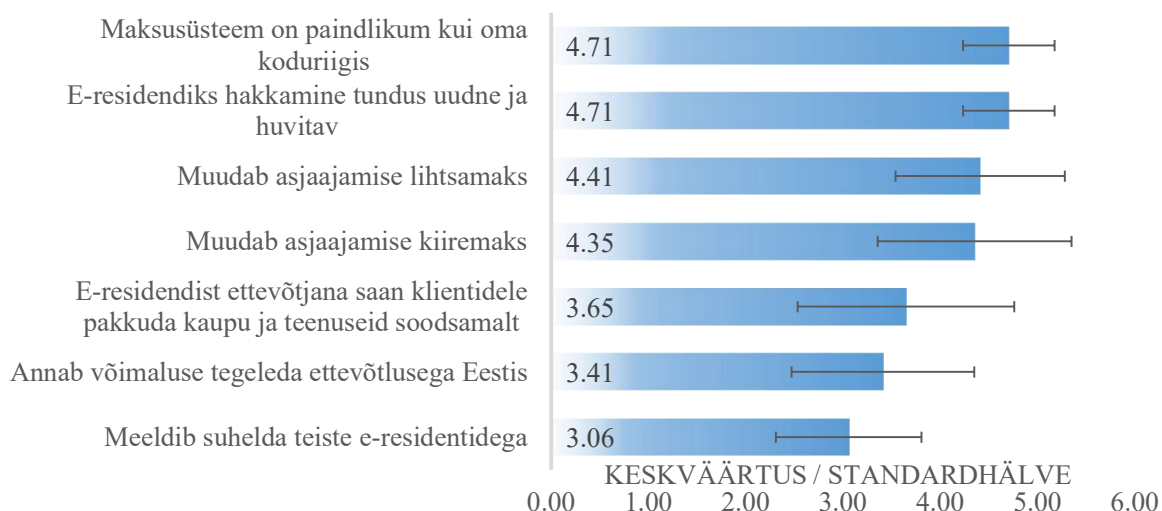
Analüüsist selgub, et e-residentsuse võimalust kasutavad enamjaolt siiski kõrgemalt haritud inimesed. E-residentsuse eesmärk oli parandada Eesti majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri arengut, andes e-residentidele võimalus kasutada e-teenuseid Eesti digitaalse dokumendiga (Isikut tõendavate dokumentide seadus, 15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021) Seega võib öelda, et võimalust on kasutanud oma ala spetsialistid.

Tabel 3. Küsimustikule vastanute haridustaseme esinemissagedus ja osakaal

Haridustase	Kokku	Osakaal %
Keskharidus	1	5.88
Bakalaaurusekraad	7	41.18
Magistrikraad	9	52.94
Kokku	17	100.00

E-residentid hindasid kõige kõrgemalt Eestis olevat paindlikku maksusüsteemi ($m=4.71$, $SD=0.47$) ning samuti peetakse e-residendiks hakkamist uudseks ja huvitavaks ($m=4.71$, $SD=0.47$). Kõrgemalt hinnatakse ka e-residentsuse võimalust muuta asjaajamine lihtsamaks ($m=4.41$, $SD=0.87$) ja kiiremaks ($m=4.35$, $SD=1$). Madalamalt hinnati väidet, et e-residendist ettevõtjana

saadakse kliendile pakkuda soodsamalt kaupu ja teenuseid ($m=3.65$, $SD=1.11$), võimalust tegeleda ettevõtlusega Eestis ($m=3.41$, $SD=0.94$) ja meeldivust teiste e-residentidega suhtlemisel ($m=3.06$, $SD=0.75$). Kõige suuremad erimeelsused e-residentide seas olid väites, et e-residentsus muudab asjaajamise kiiremaks ning e-residentist ettevõtjana saadakse klientidele pakkuda kaupu ja teenuseid soodsamalt. (Joonis 4, lk 21)



Joonis 4. E-residentsuse ajendid

Keskhariduse ja bakalaaurusekraadiga e-residendid hindasid e-residentiks hakkamise ajendeid kõrgemalt kui magistrikraadiga e-residendid. Samas hindasid magistrikraadi omavad e-residendid 5 palliga e-residentiks hakkamist uudseks ja huvitavaks 53% vastanutest. 3 palliga hindasid bakalaaurusekraadi omavad e-residentidest 4 ja magistrikraadiga 6 väidet, et neile meeldib suhelda teiste e-residentidega. (Tabel 10, lk 42)

Enamus vastanutest jääb vanusevahemikku 36-45 aastat ning seetõttu on suurem osakaal selles vahemikus. Selles vanusevahemikus olevad e-residentide ajendiks e-residentiks hakkamisel oli see, et e-residentsus on uudne ja huvitav ning huvi tunti maksusüsteemi vastu, mis e-residentide arvates on paindlikum kui nende koduriigis. (Tabel 5, lk 40)

E-residentide digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise eeliseks on dokumentide digitaalne allkirjastamine, mis võimaldab protsesse kiirendada ning vähendab paberimajandust. (How to use your digital ID, 25.02.2022). See muudab e-residentsuse atraktiivsemaks paljudele välismaalastele. E-residentsuse üheks eesmärgiks on parandada Eesti majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri

arengut, andes e-residentidele võimalus kasutada e-teenuseid Eesti digitaalse dokumendiga, kuid küsitlusest selgub, et e-residentide jaoks ei ole see esmatähtis.

Analüüsid e-residendiks hakkamise eesmärke selgus, et eesmärgiks hakata e-residendiks hinnati kõige olulisemaks võimalust kiirelt ja lihtsalt allkirjastada dokumente ($m=4.24$, $SD=0.97$). Hinnatakse ka võimalust kasutada Eestis pakutavaid e-teenuseid ($m=3.94$, $SD=0.90$) ja võimalust hoida end kursis uute digitaalsete võimaluste ja lahendustega ($m=3.76$, $SD=0.97$). Kõige madalamalt hinnati eesmärki tegeleda ainult ettevõtlusega ($m=3.65$, $SD=0.93$) ja tahtmist oma teadmistega ja oskustega parandada ning arendada Eesti arengut ($m=3.24$, $SD=0.75$). (Joonis 5, lk 22)

Eesmärk hakata e-resideniks on olnud erinev, kuid hinnatakse kõrgelt pakutavaid võimalusi. Samas on näha, et teenuste arendamisel ja paremaks muutmisel on veel arengumaad. E-residendid hindavad digitaalset arengut nagu näitas ka välismaise võrgustiku *InterNations* koostanud aruanne (The Best and Worst Countries for Digital Life Abroad, 28.05.2019).

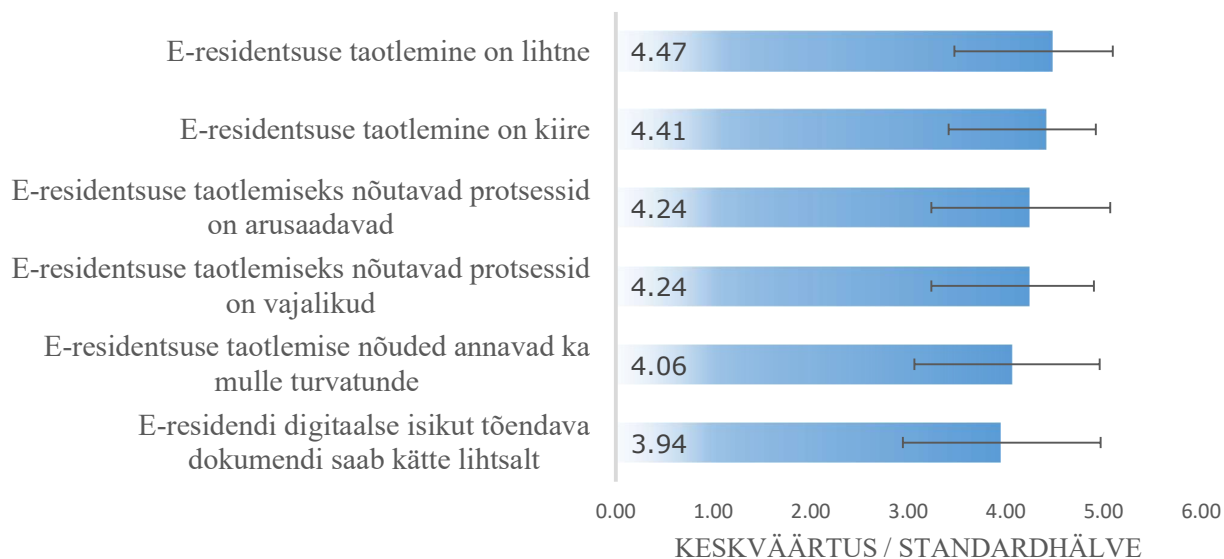


Joonis 5. E-residendiks hakkamise eesmärgid

Analüüsid e-residentsuse taotlemise tehnilist protsessi selgus, et e-residentide arvates on taotlemise protsess üpris kõrge tasemel. Kõige rohkem oldi rahul e-residentsuse taotlemise lihtsusega ($m=4.47$, $SD=0.62$). Samuti peetakse e-residentsuse taotlemist kiireks ($m=4.41$, $SD=0.51$), taotlemiseks nõutavat protsessi arusaadavaks ($m=4.24$, $SD=0.83$) ning mõistetakse, miks on kogu protsessi läbimine vajalik ($m=4.24$, $SD=0.66$). Samas mõtet, et nõutavad protsessid annavad ka kindlust e-residendile, hinnatakse madalamalt ($m=4.06$, $SD=0.90$). Kõige madalamalt

on hinnatud digitaalse isikut tõendava dokumendi lihtsat kätte saamist ($m=3.94$, $SD=1.03$). (Joonis 6, lk 23)

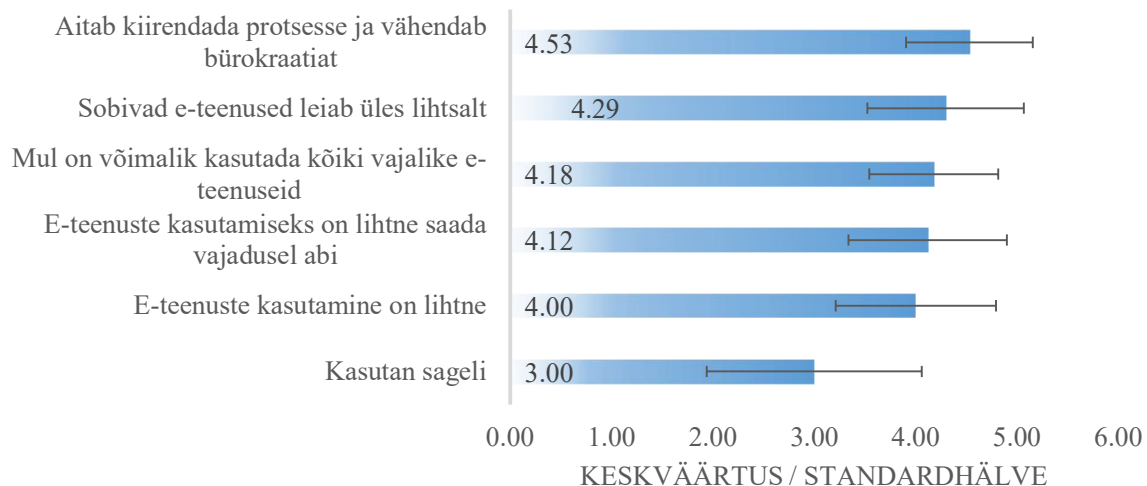
Analüüsi tulemusena võib öelda, et üldiselt on e-residendid rahul e-residentsuse taotlemise tehnilise protsessiga ning mõistetakse selle vajalikkust. Uuringu käigus selgus, et protsess ise võib võtta aega ning digi-ID väljastuskohti on veel vähe. Sama näitab ka e-residentide rahulolu digitaalse isikut tõendava dokumendi kätte saamise võimaluste kohta.



Joonis 6. E-residentsuse taotlemise tehniline protsess

Analüüsides e-residendi digi ID kasutamise võimalusi selgus, et enim ollakse rahul digi ID kasutamisel protsessi kiirenemise ja bürokraatia vähenemisega ($m=4.53$, $SD=0.90$). E-residentide jaoks on lihtne leida ülesse e-teenuseid ($m=4.29$, $SD=0.90$), nad saavad kasutada kõiki vajalikke teenuseid ($m=4.18$, $SD=0.90$), millele vajadusel leiab ka abi ($m=4.12$, $SD=0.90$) ning nende arvates on selle kasutamine lihtne ($m=4.00$, $SD=0.90$). Digi ID-d kasutatakse, kuid vastusest selgub, et see pole e-residentide jaoks kõige olulisem. (Joonis 7, lk 24)

E-residentide digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise eeliseks on dokumentide digitaalne allkirjastamine, mis võimaldab protsesse kiirendada ning vähendab paberimajandust ning samal arvamusel on ka küsimustikule vastanud e-residendid.



Joonis 7. E-residendi digi ID kasutamise võimalused

Osakaaluga 24% vanusesvahemikus 26-35 ja 36-45 aastat nõustusi väitega, et digitaalne isikut tõendav dokument aitab kiirendada protsesse ja vähendab bürokraatiat 5 palliga. 4 palliga vastanutest moodustab osakaal samuti 24%. Just 36-45 aastased e-residendid arvavad, et e-teenuste kasutamiseks on lihtne saada vajadusel abi, moodustades vastanutest 41%. (Tabel 7, lk 41)

Küsitluses osalenute vastustest teemal e-residentsus ja maksud on näha, et arvamused kehtiva maksusüsteemi kohta on erinevad ning ühel arvamusel ei olnud ühegi väitega. 17 e-residendist 16 arvavad, et e-residentidel tekib maksukohustus Eestis, et nad peavad ise deklareerima oma tulud Eestis ning deklareerimisel peavad kajastama oma kogu tulu. 70.59% vastanutest on teadlik, et töötades Eestis deklareerib saadud tulu tööandja ning töötades väljaspool Eestit tuleb deklareerida tulu oma resident riigis. Samas 29.41% vastanutest pidasid seda väidet valeks. Enamus e-residente ehk 82.35% vastanutest on arvamusel, et maksusüsteem on nende jaoks selge ja arusaadav, kuid 17.65% teadvustab, et vajavad sel teemal veel teadmisi. (Tabel 4, lk 25)

Enamus vastanutest on teadlikud, et e-residendina on võimalik Eestis tekkiv maksukohustus ning vaid üks ei ole selle väitega nõustunud. E-residentide arvates peavad nad ise kõik oma tulud deklareerima Eestis, kuid tegelikult e-residendil endal tekib deklareerimise kohustus, kui kasu on saadud vara võõrandamisest, ettevõtlustulu füüsilisest isikust ettevõtjana või mitteresidendi püsiva tegevuskohana. E-residendi tulud deklareeritakse Eestis vaid siis, kui ka tulu on saadud Eestist. Eestis töötades deklareerib tulu tööandja ja e-resident seda eraldi deklareerima ei pea. Analüüsist selgub, et vastanutest 29.41% ei ole teadlik, et töötades Eestis deklareerib tulu tööandja ja et väljas

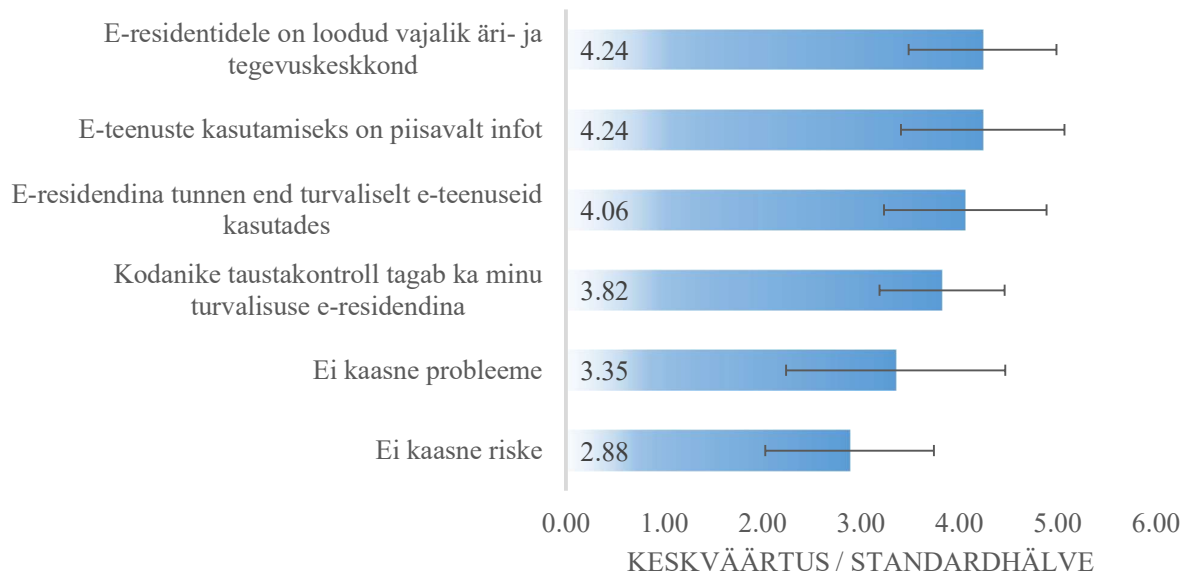
pool Eestit töötades peavad nad ise oma tulu deklareerima. Kuigi osad e-residendid on teadlikud maksusüsteemist, siis on näha vajadust parema selgitustöö tegemiseks.

Tabel 4. Küsimustikule vastanute arvamus e-residentsust puudutavatest maksudest

Väide	VALE	Osatähtsus %	ÕIGE	Osatähtsus %	KOKKU
E-residendina pean ma ise kõik oma tulud deklareerima Eestis.	16	94.12	1	5.88	17
E-residendil ei teki üldse Eestis maksukohustust.	16	94.12	1	5.88	17
E-resident peab kõik tulud deklareerima Eestis.	16	94.12	1	5.88	17
Maksusüsteem on minu jaoks arusaadav.	3	17.65	14	82.35	17
Töötades e-residendina väljaspool Eestit, peab deklareerima saadud tulu oma resident riigis.	5	29.41	12	70.59	17
Eestis tehtud töö eest saadud palgatulu deklareerib ja maksab tööandja.	5	29.41	12	70.59	17

E-residendid tunnevad, et neile on loodud vajalik äri- ja tegevuskeskkond ($m=4.24$, $SD=0.75$) ja selle kasutamiseks on piisavalt infot ($m=4.24$, $SD=0.83$). Üldiselt tuntakse e-teenuseid kasutades end turvaliselt ($m=4.06$, $SD=0.83$) ja ollakse nõus väitega, et taustakontroll tagab ka e-residentide turvalisuse ($m=3.82$, $SD=0.64$). Kõige suurem erimeelsus on väites, et e-residentsusega ei kaasne probleeme ($m=3.35$, $SD=1.11$) ega riske ($m=2.88$, $SD=0.86$) ning viimati nimetatu on hinnatud ka kõige madalamalt. (Joonis 8, lk 26)

Analüüsides e-residentide arvamust e-residentsusega kaasnevatest riskidest ja probleemidest selgus, et ollakse kriitilisemad kui eelnevalt käsitletud võimalustega. Ka e-residendid nõustuvad, et programmiga võib kaasneda riskid ja probleemid ning selle lahendamisele ja paremaks muutmisele tuleb rohkem tähelepanu pöörata.



Joonis 8. E-residentsusega kaasnevad riskid ja probleemid

Vaadates e-residentide vastuseid viie palli skaalal on näha, et just selles teemas lahknevad e-residentide arvamused kõige enam. Ainult üks e-resident, kes on vanusevahemikus 26-35 aastat arvab, et e-residentsusega ei kaasne üldse probleeme. Samas vanuse klassis vastanutest 1 ei oska öelda, kas esineb probleeme, 2 pigem nõustuvad ning 1 nõustub täielikult. Samas võimalikke riske tajuvad 3 vastanut vanuses 36-45 aastat, vastanutest 8 ei oska öelda, kas võib esineda riske. Pigem nõustuvad 36-45 aastased e-residendid osakaaluga 29%, 26-35 aastased osakaaluga 18% ja 46-55 aastased osakaaluga 12%, et kodanike taustakontroll tagab ka e-residendi turvalisuse. (Tabel 9, lk 42)

Seega võib öelda, et enamus vastanutest mõistab miks on vajalik põhjalik kontroll e-residentsuse väljaandmisel ning tajutakse ka riski, mis e-residentsusega võib kaasneda.

KOKKUVÕTE

E-residentsuse programm sai alguse 1.detsembril 2014. aastal. Programmi eesmärk on edendada Eesti majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri arengut andes võimalus teiste riikide kodanikel kasutada e-teenuseid Eesti digitaalse dokumendiga. Kui algselt liitusid programmiga välisriikide kodanikud, kes olid Eestiga seotud, siis tänaseks on e-residente tulnud 173 riigist ja nende arv järjest suureneb. E-teenuste kasutamise võimalust oma riigis e-residentidele pakkus esimesena Eesti. Eesti jälgedes on asunud e-residentsust pakkuma Dubai ning Leedu ja Portugal on võtnud selle enda eesmärgiks. Eesti on saanud esimese koha suurima välismaise võrgustiku *InterNations* koostatud uuringus aastal 2018 kui väga häid digitaalseid lahendusi pakkuv riik.

Lõputöö eesmärk oli kaardistada e-residentide teadlikkust pakutavate võimalused Eestis, saadud tulemusi analüüsida ning teha järeldusi ja vajadusel ettepanekuid raamatupidamisteenuseid osutavale ettevõttele e-residentide teadlikkuse tõstmiseks. Autor on töö teoreetilises osas tuginenud peamiselt teoreetilistele allikatele, õigusaktidele, uurimistöödele ja ajakirjanduses avaldatud artiklitele.

Lõputöö esimeseks ülesandeks oli anda teoreetiline ülevaade e-residentsuse võimalustest Eestis ning sellega kaasnevad kohustused ja riskid, tuginedes teoreetilistele allikatele ja õigusaktidele. Autor leiab töös käsitletud materjalide põhjal, et e-residentidele on antud väga hea võimalus e-teenuste kasutamiseks. E-residendile antav digitaalne isikut tõendav dokument aitavad kiirendada protsesse, allkirjastada dokumente digitaalselt ja alustada ettevõtlusega ise Eestisse kordagi tulemata. Antud lõputöö tulemusena selgus, et e-residentsusega kaasnevad ka ohud. Puudulikud IT-lahendused ja koostöö puudumine välisriikidega on tekitanud olukordi, kus e-residentsuse on saanud isikud, kes on saanud ärikeelu, kes kannavad kehtivat kriminaalkaristust, reaalselt vanglakaristust või on saanud karistuse majanduskuritegude eest.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks koostati lõputööde metoodika, et kaardistada e-residentide võimalusi ja teadlikkust e-residentsusega. Kaardistusuuringus (*survey*) koguti andmeid kvantitatiivselt kasutades ettekavatsetud valmit (*purposive sample*). Uurimus viidi läbi raamatupidamisteenust osutava ettevõtte teenust kasutavate e-residentide hulgas, kellele saadeti autori poolt koostatud küsimustik (Lisa 1) e-ankeedina internetikeskkonnas *Google Forms*. Küsimustik esitati 40. e-residendile ning sellel vastas 17. E-residendid hindasid viie palli skaalal, millised olid ajendid ja eesmärgid e-residendiks saamiseks, kuidas nad on rahul e-residentsuse taotlemise tehnilise protsessi ja digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalustega ning kuidas nemad tajuvad e-

residentsusega kaasnevaid riske ja probleeme. E-residendid said avaldada oma teadmisi e-residentsusega seotud maksude kohta, hinnates esitatud väidet tõseks või vääraks. Saadud tulemusi analüüsiti kasutades statistilisi tehnikaid nominaalastmikul, järjestusastmikul ja suhteastmikul.

Autori hinnangul on e-residentidele loodud väga head võimalused e-teenuste kasutamiseks Eestis ning seda võimalust on kasutanud väga paljud välismaalased. Uurides teoreetilisi allikaid on olemas nõuded ja raamistik, kuid samas Rahapesu Andmebüroo, Riigikontrolli aruannetest ja Kerli Tolki magistritööst selgus, et endiselt kaasnevad e-residentsusega ohud, millele tuleb leida maandamismeetmeid.

Analüüsides küsitluse vastuseid selgus, et e-residendid on enamjaolt rahul pakutava võimalusega hakata e-residendiks Eestis. Kuid samas ei saanud ükski väide e-residentidelt maksimum punkte, seega on vaja tõsta ka pakutava teenuse kvaliteeti. Üheks e-residentsuse eesmärgiks oli kaasata välismaalt oma ala spetsialiste, et parandada Eesti majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri arengut. Seda toetab analüüsist selgunud info, et pakutavat võimalust on kasutamas kõrgharidusega inimesed, kes on oma ala spetsialistid. Samas e-residendid ise seda väga oluliseks ei pea. Digitaalse isikut tõendava dokumendi omamine pidi muutma lihtsamaks, kiiremaks ja atraktiivsemaks asjaajamise välismaalaste jaoks Eestis ning seda kinnitavad ka uuringu tulemused. Analüüsi tulemusena võib öelda, et üldiselt on e-residendid rahul e-residentsuse taotlemise tehnilise protsessiga ning mõistetakse selle vajalikkust. Uuringu käigus selgus, et protsess ise võib võtta aega ning digi-ID väljastuskohti on veel vähe. Sama näitab ka e-residentide teadlikkus digitaalse isikut tõendava dokumendi kätte saamise võimaluste kohta.

Enamus vastanutest on teadlikud, et e-residendina on võimalik Eestis tekkiv maksukohustus ning vaid üks ei ole selle väitega nõustunud. E-residentide arvates peavad nad ise kõik oma tulud deklareerima Eestis, kuid tegelikult e-residendil endal tekib deklareerimise kohustus, kui kasu on saadud vara võõrandamisest, ettevõtlustulu füüsilisest isikust ettevõtjana või mitteresidendi püsiva tegevuskohana. E-residendi tulud deklareeritakse Eestis vaid siis, kui ka tulu on saadud Eestist. Eestis töötades deklareerib tulu tööandja ja e-resident seda eraldi deklareerima ei pea. Analüüsist selgub, et vastanutest 29.41% ei ole teadlik, et töötades Eestis deklareerib tulu tööandja ja et väljas pool Eestit töötades peavad nad ise oma tulu deklareerima. Kuigi osad e-residendid on teadlikud maksusüsteemist, siis on näha vajadust parema selgitustöö tegemiseks.

Analüüsides e-residentide arvamust e-residentsusega kaasnevatest riskidest ja probleemidest selgus, et ollakse kriitilisemad kui eelnevalt käsitletud võimalustega. Ka e-residendid nõustuvad, et

programmiga võib kaasneda riskid ja probleemid ning selle lahendamisele ja paremaks muutmisele tuleb rohkem tähelepanu pöörata.

Küsimustiku analüüsimisel selgus, et e-residentide teadlikkus pakutavate võimalustega on hea, kuid samas nende teadmised e-residentsusest vajavad veel täiendamist. Lisaks teavitustööle e-residentsuse meeskonna poolt, saavad sellele kaasa aidata ka raamatupidamisbürood, kes pakuvad raamatupidamisteenust e-residentidele, et tõsta e-residentide teadlikkust e-residentsusest. Lõputöö võiks huvi pakkuda e-residentidega töötavatele inimestele, kes saavad toetada oma teadmiste ja oskustega e-residente Eesti e-teenuste kasutamisel. Samuti võiks lõputöö pakkuda huvi e-residentidele, et teada millised võimalused e-residentsusega liitumisel kaasnevad.

SUMMARY

In December 2014, the Law on Amendments to the Identity Documents Act and the State Fees Act entered into force, which started the e-residency program. The purpose of the program is to promote the development of Estonian economy, science, education and culture by giving citizens of other countries the opportunity to use e-services with an Estonian digital document. (Law on Identity Documents, 15.02.1999; last amended 25.10.2021)

Estonia is known for its innovative solutions in the provision of e-services, and it has been reported in the news both in Estonia and abroad. Initially, e-residency was joined by people who were already connected to Estonia or fans of digital solutions, because when the program started, there were not enough digital identity document issuing places around the world, the establishment of companies was made difficult by the requirement to open a bank account physically when arriving in Estonia and to obtain a physical address in Estonia (Kimmo, 2017 , pp. 12-13). For the development of the e-residency program, an e-residency program has been created at the Enterprise Development Foundation, with which the people working try to solve emerging problems and create new opportunities so that the e-residency program is successful for both Estonia and e-residents. In 2019, a study was published by the largest foreign network InterNations, which confirmed how well organized and developed e-services are used and received in Estonia by people around the world (The Best and Worst Countries for Digital Life Abroad, 28.05.2019). This is also shown by the continued high interest of foreigners in applying for e-residency. By September 2020, there were already 73,400 e-residents, they live in 173 countries and have created more than 14,200 companies in Estonia. Based on studies prepared by the Estonian Statistical Office, every fifth e-resident has registered a company in Estonia. Among e-residents, there are the most citizens from Finland, Russia, Ukraine and Germany (Telpt, 28.10.2020). In 2023, there will already be more than 100,000 e-residents (Estonia's e-resident community around the world exceeded the significant 100,000 mark, 22.02.2023).

According to the author, very good opportunities have been created for e-residents to use e-services in Estonia, and many foreigners have used this opportunity. Examining theoretical sources, there are requirements and a framework, but at the same time, the reports of the Money Laundering Data Bureau, the National Audit Office and Kerli Tolk's master's thesis revealed that there are still dangers associated with e-residency, for which mitigation measures must be found.

Analyzing the answers to the survey, it became clear that e-residents are mostly satisfied with the offered opportunity to become an e-resident in Estonia. But at the same time, none of the statements received maximum points from e-residents, so it is necessary to improve the quality of the service offered. One of the goals of the e-residency was to involve specialists in their field from abroad in order to improve the development of Estonia's economy, science, education and culture. This is supported by the information revealed from the analysis, that people with higher education who are specialists in their field are using the offered opportunity. At the same time, e-residents themselves do not consider it very important. Having a digital identity document was supposed to make doing business in Estonia easier, faster and more attractive for foreigners, and this is also confirmed by the results of the survey. As a result of the analysis, it can be said that e-residents are generally satisfied with the technical process of applying for e-residency and understand its necessity. During the research, it became clear that the process itself can take time, and there are still few digital ID issuing places. The same shows the satisfaction of e-residents regarding the possibilities of obtaining a digital identity document.

Most of the respondents are aware that as an e-resident it is possible to incur tax liability in Estonia, and only one has not agreed with this statement. Analyzing the opinion of e-residents about the risks and problems associated with e-residency, it became clear that they are more critical than the previously discussed options. The e-residents also agree that there may be risks and problems with the program and more attention needs to be paid to its resolution and improvement.

Analyzing the questionnaire revealed that the satisfaction of e-residents with the offered opportunity is high, but at the same time their knowledge of e-residency still needs to be improved. In addition to outreach work by the e-residency team, accounting offices that provide accounting services to e-residents can also contribute to this, in order to raise e-residents' awareness of e-residency. The thesis could be of interest to people working with e-residents, who can support e-residents using Estonian e-services with their knowledge and skills. The thesis could also be of interest to e-residents in order to know what opportunities come with joining e-residency.

VIIDATUD ALLIKAD

Eesti e-residentide kogukond üle maailma ületas märgilise 100 000 piiri. (22.02.2023). *Delfi Ärileht*.

Eesti tulu maksustamine ja maksulepingud. (09.02.2022). Kasutamise kuupäev: 28.02.2022, allikas Maksu- ja Tolliamet: <https://www.emta.ee/eraklient/e-residendile-mitteresidendile/mitteresidendile/eesti-tulu-maksustamine-ja-maksulepingud>

E-residendi digi-ID kättesaamine. (s.a). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Politsei- ja Piirivalveamet: <https://www.politsei.ee/et/juhend/e-residendi-digi-id/kattesaamine>

E-residendi digi-ID menetlustähtaeg. (kuupäev puudub). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Politsei- ja Piirivalveamet: <https://www.politsei.ee/et/juhend/e-residendi-digi-id/menetlustahtaeg>

E-residentsus. (05.05.2021). Kasutamise kuupäev: 15.02.2022, allikas Riigiportaal eesti.ee: <https://www.eesti.ee/et/ettevotlus/eresidentsus>

E-residentsus arvudes. (s.a). Kasutamise kuupäev: 10.04.2022, allikas Respublik of Estonia E-Residency: <https://www.e-resident.gov.ee/eesti/statistika/>

E-residentsuse programmi tulemuslikkus. (23.07.2020). Kasutamise kuupäev: 12.05.2022, allikas Riigikontroll: <https://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/ItemId/1294/amid/557/language/et-EE/Default.aspx>

Expat Insider 2018. (2018). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas InterNations: https://cms-internationalsgmbh.netdna-ssl.com/cdn/file/cms-media/public/2018-09/Expat-Insider-2018_The-InterNations-Survey.pdf

How to use your digital ID. (25.02.2022). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Respublik of Estonia E-Residency: <https://learn.e-resident.gov.ee/hc/en-us/articles/360000624498-How-to-use-your-digital-ID>

Isikut tõendavate dokumentide seadus. (15.02.1999; viimati muudetud 25.10.2021). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/115102021003>

- Juhtimis- või kontrollorgani liikme tasu* . (20.01.2022). Kasutamise kuupäev: 04.04.2022, allikas Eesti Maksu- ja Tolliamet: <https://www.emta.ee/eraklient/e-residendile-mitteresidendile/mitteresidendile/tootasu>
- Kimmo, M. (2017). *E-RESIDENCY AS A NATION BRANDING*. Kasutamise kuupäev: 16.02.2022, allikas Digikogu TalTech: <file:///C:/Users/ailis/Downloads/fcbdbad678dd473da96f961d3ba0d93e.pdf>
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- Marketplace*. (s.a). Kasutamise kuupäev: 28.02.2022, allikas Respublic Estonia E-Residency: <https://marketplace.e-resident.gov.ee/>
- Mitteresident tööandjana*. (17.01.2022). Kasutamise kuupäev: 28.02.2022, allikas Maksu- ja Tolliamet: <https://www.emta.ee/ariklient/registreerimine-ettevotlus/mitteresidendile-e-residendile/mitteresident-tooandjana>
- Rahapesu aastaraamat 2020*. (2020). Kasutamise kuupäev: 28.04.2022, allikas Rahapesu Andmebüroo: <https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/aastaraamatud#item-1>
- Rajavee, A. (11.02.2021). Skeemi pununud e-resident on uurimise all kahel kontinendil. *Äripäev*.
- Riigikontroll: e-residendiks on saanud kehtiva kriminaalkaristuse ja ärikeeluga välismaalased – taustakontroll vajab põhimõttelisi muudatusi*. (29.07.2020). Kasutamise kuupäev: 28.04.2022, allikas Riigikontroll: <https://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/557GetPage/2/557Year/-1/ItemId/1294/amid/557/language/et-EE/Default.aspx>
- Telpt, E. (28.10.2020). *Iga viies e-resident registreerib Eestis ettevõtte*. Kasutamise kuupäev: 16.02.2022, allikas Eesti Statistikaamet: <https://www.stat.ee/et/uudised/iga-viies-e-resident-registreerib-eestis-ettevotte>
- The Best and Worst Countries for Digital Life Abroad*. (28.05.2019). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas InterNations: <https://www.internations.org/press/press-release/the-best-and-worst-countries-for-digital-life-abroad-39815>
- Tolk, K. (2019). *E-RESIDENTSUSE PROGRAMMIGA KAASNEVAD RAHAPESURISKID JA NENDE VÕIMALIKUD MAANDAMISMEETMED*. Kasutamise kuupäev: 23.02.2022,

file:///C:/Users/ailis/Downloads/198f796cc9be4754a045f51f5f5a39b3.pdf

Tulumaks välismaal. (22.04.2022). Kasutamise kuupäev: 20.04.2022, allikas Your Europe: https://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/index_et.htm

Täna avati neli täiendavat e-residendi digi-ID väljastuskohta maailma tõmbekeskustes. (05.05.2021). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Siseministeerium: <https://www.siseministeerium.ee/uudised/tana-avati-neli-taiendavat-e-residendi-digi-id-valjastuskohta-maailma-tombekeskustes>

Vatter, O. (24.04.2020). E-residentide pealik Ott Vatter: igas kriisis on oma pärl. (S. Toomas, Intervjueerija) Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Eesti Rahvus Ringhääling: <https://www.err.ee/1081877/e-residentide-pealik-ott-vatter-igas-kriisis-on-oma-parl>

Välismaalaste seadus. (09.12.2009; viimati muudetud 28.09.2021). Kasutamise kuupäev: 13.02.2022, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/108072021017>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tartu Ülikool.

Äriseadustik. (01.09.1995; viimati muudetud 31.12.2021). Kasutamise kuupäev: 16.02.2022, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123112021002>

LISAD

Lisa 1. Küsimustik e-residentide võimaluste ja nende teadlikkuse kaardistamiseks

I. E-residentsuse ajendid

	Väide	Ei nõustu	Pigem ei nõustu	Ei oska öelda	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
1.	E-residendiks hakkamine tundus uudne ja huvitav.	1	2	3	4	5
2.	Maksusüsteem on paindlikum kui oma koduriigis.	1	2	3	4	5
3.	Mulle meeldib suhelda teiste e-residentidega.	1	2	3	4	5
4.	E-residendist ettevõtjana saan klientidele pakkuda kaupu ja teenuseid soodsamalt.	1	2	3	4	5
5.	E-residentsus muudab asjaajamise lihtsamaks.	1	2	3	4	5
6.	E-residentsus muudab asjaajamise kiiremaks.	1	2	3	4	5
7.	E-residentsus annab mulle võimaluse tegeleda ettevõtlusega Eestis.	1	2	3	4	5

Soovi korral kommenteeeri eelnevaid väiteid

II. E-residendiks hakkamise eesmärgid

	Väide	Ei nõustu	Pigem ei nõustu	Ei oska öelda	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
1.	Minu eesmärk on saada ligipääs Eesti majandusruumile.	1	2	3	4	5
2.	Tahan oma teadmiste ja oskustega parandada ja arendada Eesti arengut.	1	2	3	4	5
3.	Soovin saada osa Eestis pakutavatest e-teenustest.	1	2	3	4	5
4.	Minu eesmärk on tegeleda ainult ettevõtlusega.	1	2	3	4	5
5.	Minu eesmärk on hoida end kursis uute digitaalsete võimaluste ja lahendustega.	1	2	3	4	5
6.	Vajan võimalust kiirelt ja lihtsalt allkirjastada dokumente.	1	2	3	4	5

Soovi korral kommenteeeri eelnevaid väiteid

III. E-residentsuse taotlemise tehniline protsess

	Väide	Ei nõustu	Pigem ei nõustu	Ei oska öelda	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
1.	E-residentsuse taotlemine on lihtne.	1	2	3	4	5
2.	E-residentsuse taotlemine on kiire.	1	2	3	4	5
3.	E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi saab kätte lihtsalt.	1	2	3	4	5
4.	E-residentsuse taotlemiseks nõutavad protsessid on vajalikud.	1	2	3	4	5
5.	E-residentsuse taotlemiseks nõutavad protsessid on arusaadavad.	1	2	3	4	5
6.	E-residentsuse taotlemise nõuded annavad ka mulle turvatunde.	1	2	3	4	5

Soovi korral kommenteeri eelnevaid väiteid

IV. E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalused

	Väide	Ei nõustu	Pigem ei nõustu	Ei oska öelda	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
1.	Mul on võimalik kasutada kõiki vajalike e-teenuseid.	1	2	3	4	5
2.	Sobivad e-teenused leiab üles lihtsalt.	1	2	3	4	5
3.	E-teenuste kasutamine on lihtne.	1	2	3	4	5
4.	Digitaalne isikut tõendav dokument aitab kiirendada protsesse ja vähendab bürokraatiat.	1	2	3	4	5
5.	E-teenuste kasutamiseks on lihtne saada vajadusel abi.	1	2	3	4	5
6.	Kasutan e-residendi digitaalset isikut tõendavat dokumenti sageli.	1	2	3	4	5

Soovi korral kommenteeri eelnevaid väiteid

V. E-residentsus ja maksud

Palun märgi millised järgmistest väidetest on tõesed või väärad.

	Väide	Tõene	Väär
1.	E-residendina pean ma ise kõik oma tulud deklareerima Eestis.		
2.	E-residendil ei teki üldse Eestis maksukohustust.		
3.	Maksusüsteem on minu jaoks arusaadav.		
4.	E-resident peab kõik tulud deklareerima Eestis.		
5.	Töötades e-residendina väljaspool Eestit, peab deklareerima saadud tulu oma resident riigis.		
6.	Eestis tehtud töö eest saadud palgatulu deklareerib ja maksab tööandja.		

Soovi korral kommenteeri eelnevaid väiteid

VI. E-residentsusega kaasnevad riskid ja probleemid

	Väide	Ei nõustu	Pigem ei nõustu	Ei oska öelda	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
1.	E-residentsusega ei kaasne riske.	1	2	3	4	5
2.	Kodanike taustakontroll tagab ka minu turvalisuse e-residendina.	1	2	3	4	5
3.	E-residendina tunnen end turvaliselt e-teenuseid kasutades.	1	2	3	4	5
4.	E-teenuste kasutamiseks on piisavalt infot.	1	2	3	4	5
5.	E-residentidele on loodud vajalik äri- ja tegevuskeskkond.	1	2	3	4	5
6.	E-residentsusega ei kaasne probleeme.	1	2	3	4	5

Soovi korral kommenteeri eelnevaid väiteid

VII. Sotsiaaldemograafilised andmed

1. Teie sugu

- ☐ Mees
- ☐ Naine
- ☐ Muu

2. Teie vanus

- ☐ 16-25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ 56-65
- ☐ 66-75
- ☐ 75-85

3. Teie kodakondsus

- ☐ lätlane
- ☐ leedulane
- ☐ soomlane
- ☐ venelane
- ☐ ukrainlane
- ☐ sakslane
- ☐ inglane
- ☐ Muu:

4. Teie haridustase

- ☐ Algharidus
- ☐ Põhiharidus
- ☐ Keskharidus
- ☐ Kutseharidus
- ☐ Bakalaurusekraad
- ☐ Magistrikraad
- ☐ Doktorikraad

5. Teie elukoht

- Eesti
- Läti
- Leedu
- Soome
- Venemaa
- Valgevene
- Saksamaa
- Ukraina
- Suurbritannia
- Muu:

Lisa 2. Küsitlusele vastanute teadlikkuse analüüs

Tabel 5. E-residentsuse ajendid

Väide	Vanus	Viie palli skaalal vastajate arvamus									
		1	Osa- kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
E-residendiks hakkamine tundus uudne ja huvitav	26-35							1	6%	4	24%
	36-45							3	18%	5	29%
	46-55							1	6%	3	18%
Maksusüsteem on paindlikum kui oma koduriigis	26-35							2	12%	3	18%
	36-45							2	12%	6	35%
	46-55							1	6%	3	18%
Mulle meeldib suhelda teiste e-residentidega	26-35	1	6%			4	24%				
	36-45					5	29%	3	18%		
	46-55			1	6%	2	12%	1	6%		
E-residendist ettevõtjana saan klientidele pakkuda kaupu ja teenuseid soodsamalt	26-35	1	6%					3	18%	1	6%
	36-45					5	29%	2	12%	1	6%
	46-55			1	6%			1	6%	2	12%
E-residentsus muudab asjaajamise lihtsamaks	26-35			1	6%					4	24%
	36-45							5	29%	3	18%
	46-55					1	6%			3	18%
E-residentsus muudab asjaajamise kiiremaks	26-35			1	6%			1	6%	3	18%
	36-45			1	6%			3	18%	4	24%
	46-55							1	6%	3	18%
E-residentsus annab mulle võimaluse tegeleda ettevõtlusega Eestis	26-35			1	6%	3	18%			1	6%
	36-45			1	6%			3	18%	4	24%
	46-55					1	6%	2	12%	1	6%

Tabel 6. E-residendiks hakkamise eesmärgid

Väide	Vanus	Viie palli skaalal vastajate arvamus									
		1	Osa- kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
Tahan oma teadmiste ja oskustega parandada ja arendada Eesti arengut	26-35					3	18%	2	12%		
	36-45			2	12%	3	18%	3	18%		
	46-55			1	6%	1	6%	2	12%		
Soovin saada osa Eestis pakutavatest e-teenustest	26-35					1	6%	2	12%	2	12%
	36-45			1	6%	2	12%	4	24%	1	6%
	46-55					1	6%	1	6%	2	12%
Minu eesmärk on tegeleda ainult ettevõtlusega	26-35					1	6%	4	24%		
	36-45			3	18%			3	18%	2	12%
	46-55					1	6%	3	18%		
Minu eesmärk on hoida end kursis uute digitaalsete võimaluste ja lahendustega	26-35					1	6%	1	6%	3	18%
	36-45	1	6%			1	6%	5	29%	1	6%
	46-55					1	6%	2	12%	1	6%
Vajan võimalust kiirelt ja lihtsalt allkirjastada dokumente	26-35					1	6%	1	6%	3	18%
	36-45			1	6%	2	12%	2	12%	3	18%
	46-55							1	6%	3	18%

Tabel 7. E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalused

Väide	Vanus	Viie palli skaalal vastajate arvamus								
		Osa- 1 kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
Mul on võimalik kasutada kõiki vajalike e-teenuseid	26-35				1	6%	1	6%	3	18%
	36-45				1	6%	6	35%	1	6%
	46-55						3	18%	1	6%
Sobivad e-teenused leiab üles lihtsalt	26-35		1	6%			1	6%	3	18%
	36-45						5	29%	3	18%
	46-55						3	18%	1	6%
E-teenuste kasutamine on lihtne	26-35		1	6%			2	12%	2	12%
	36-45				2	12%	5	29%	1	6%
	46-55						3	18%	1	6%
Digitaalne isikut tõendav dokument aitab kiirendada protsesse ja vähendab bürokraatiat	26-35				1	6%			4	24%
	36-45						4	24%	4	24%
	46-55						2	12%	2	12%
E-teenuste kasutamiseks on lihtne saada vajadusel abi	26-35	1	6%		1	6%	1	6%	3	18%
	36-45						7	41%	1	6%
	46-55		1	6%			2	12%	1	6%
Kasutan e-residendi digitaalset isikut tõendavat dokumenti sageli	26-35	1	6%	2	12%		2	12%		
	36-45			3	18%	2	12%	3	18%	
	46-55		1	6%			3	18%		

Tabel 8. Arvamus e-residentsuse taotlemise tehnilisest protsessist

Väide	Vanus	Viie palli skaalal vastajate arvamus								
		Osa- 1 %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
E-residentsuse taotlemine on lihtne	26-35						1	6%	4	24%
	36-45				1	6%	4	24%	3	18%
	46-55						2	12%	2	12%
E-residentsuse taotlemine on kiire	26-35						2	12%	3	18%
	36-45						5	29%	3	18%
	46-55						3	18%	1	6%
E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi saab kätte lihtsalt	26-35		1	6%	1	6%			3	18%
	36-45		1	6%	2	12%	3	18%	2	12%
	46-55						3	18%	1	6%
E-residentsuse taotlemiseks nõutavad protsessid on vajalikud	26-35				1	6%	1	6%	3	18%
	36-45		1	6%	2	12%	3	18%	2	12%
	46-55						3	18%	1	6%
E-residentsuse taotlemiseks nõutavad protsessid on arusaadavad	26-35						2	12%	3	18%
	36-45		1	6%	1	6%	4	24%	2	12%
	46-55						2	12%	2	12%
E-residentsuse taotlemise nõuded annavad ka mulle turvatunde	26-35		1	6%					4	24%
	36-45				3	18%	4	24%	1	6%
	46-55						3	18%	1	6%

Tabel 9. Teadlikkus e-residentsusega kaasnevatest riskidest ja probleemidest

		Viie palli skaalal vastajate arvamus									
Väide	Vanus	1	Osa- kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
E-residentsusega ei kaasne riske	26-35			1	6%	4	24%				
	36-45			3	18%	3	18%	2	12%		
	46-55			2	12%	1	6%			1	6%
Kodanike taustakontroll tagab ka minu turvalisuse e-residendina	26-35					1	6%	3	18%	1	6%
	36-45					3	18%	5	29%		
	46-55					1	6%	2	12%	1	6%
E-residendina tunnen end turvaliselt e-teenuseid kasutades	26-35					1	6%	2	12%	2	12%
	36-45			1	6%			6	35%	1	6%
	46-55					1	6%	1	6%	2	12%
E-teenuste kasutamiseks on piisavalt infot	26-35			1	6%					4	24%
	36-45							6	35%	2	12%
	46-55					1	6%	2	12%	1	6%
E-residentidele on loodud vajalik äri- ja tegevuskeskkond	26-35			1	6%			1	6%	3	18%
	36-45							6	35%	2	12%
	46-55							3	18%	1	6%
E-residentsusega ei kaasne probleeme	26-35	1	6%			1	6%	2	12%	1	6%
	36-45			2	12%	2	12%	4	24%		0%
	46-55			1	6%	1	6%	1	6%	1	6%

Tabel 10. E-residentsuse ajendid

		Viie palli skaalal vastajate arvamus								
Väide	Haridus	Osa- 1 kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
E-residendiks hakkamine tundus uudne ja huvitav	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad						4	24%	2	12%
	Magistrikraad						1	6%	9	53%
Maksusüsteem on paindlikum kui oma koduriigis	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad						2	12%	4	24%
	Magistrikraad						3	18%	7	41%
Mulle meeldib suhelda teiste e-residentidega	Keskharidus				1	6%				
	Bakalaurusekraad				4	24%	2	12%		
	Magistrikraad	1	6%	1	6%	6	35%	2	12%	
E-residendist ettevõtjana saan klientidele pakkuda kaupu ja teenuseid soodsamalt	Keskharidus						1	6%		
	Bakalaurusekraad				2	12%	3	18%	1	6%
	Magistrikraad	1	6%	1	6%	6	35%	2	12%	
E-residentsus muudab asjaajamise lihtsamaks	Keskharidus			0%					1	6%
	Bakalaurusekraad						2	12%	4	24%
	Magistrikraad			2	12%	1	6%	6	35%	1

E-residentsus muudab asjaajamise kiiremaks	Keskharidus								1	6%	
	Bakalaurusekraad			1	6%			1	6%	4	24%
	Magistrikraad					4	24%	5	29%	1	6%
E-residentsus annab mulle võimaluse tegeleda ettevõtlusega Eestis	Keskharidus					1	6%				
	Bakalaurusekraad					3	18%	1	6%	2	12%
	Magistrikraad			2	12%	5	29%	2	12%	1	6%

Tabel 11. E-residendiks hakkamise eesmärgid

		Viie palli skaalal vastajate arvamus									
Väide	Haridus	1	Osa- kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
Minu eesmärk on saada ligipääs Eesti majandusruumile	Keskharidus					1	6%				
	Bakalaurusekraad	1	6%			2	12%	2	12%	1	6%
	Magistrikraad			4	24%	4	24%	2	12%		
Tahan oma teadmiste ja oskustega parandada ja arendada Eesti arengut	Keskharidus					1	6%				
	Bakalaurusekraad			1	6%	3	18%	2	12%		
	Magistrikraad			2	12%	3	18%	5	29%		
Soovin saada osa Eestis pakutavatest e-teenustest	Keskharidus									1	6%
	Bakalaurusekraad			1	6%	2	12%	1	6%	2	12%
	Magistrikraad					2	12%	6	35%	2	12%
Minu eesmärk on tegeleda ainult ettevõtlusega	Keskharidus									1	6%
	Bakalaurusekraad			1	6%	1	6%	4	24%		
	Magistrikraad			2	12%	1	6%	6	35%	1	6%
Minu eesmärk on hoida end kursis uute digitaalsete võimaluste ja lahendustega	Keskharidus									1	6%
	Bakalaurusekraad	1	6%		0%			4	24%	1	6%
	Magistrikraad					4	24%	5	29%	1	6%
Vajan võimalust kiirelt ja lihtsalt allkirjastada dokumente	Keskharidus							1	6%		
	Bakalaurusekraad			1	6%			2	12%	3	18%
	Magistrikraad					3	18%	1	6%	6	35%

Tabel 12. Teadlikkus e-residentsuse taotlemise tehniline protsess

Väide	Haridus	Viie palli skaalal vastajate arvamus								
		Osa- 1 kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
E-residentsuse taotlemine on lihtne	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad						2	12%	4	24%
	Magistrikraad				1	6%	5	29%	4	24%
E-residentsuse taotlemine on kiire	Keskharidus							0%	1	6%
	Bakalaurusekraad						3	18%	3	18%
	Magistrikraad						7	41%	3	18%
E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi saab kätte lihtsalt	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad		1	6%			2	12%	3	18%
	Magistrikraad		1	6%	3	18%	4	24%	2	12%
E-residentsuse taotlemiseks nõutavad protsessid on vajalikud	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad				1	6%	2	12%	3	18%
	Magistrikraad				1	6%	7	41%	2	12%
E-residentsuse taotlemiseks nõutavad protsessid on arusaadavad	Keskharidus							0%	1	6%
	Bakalaurusekraad				1	6%	2	12%	3	18%
	Magistrikraad		1	6%			6	35%	3	18%
E-residentsuse taotlemise nõuded annavad ka mulle turvatunde	Keskharidus				1	6%				
	Bakalaurusekraad				1	6%	1	6%	4	24%
	Magistrikraad		1	6%	1	6%	6	35%	2	12%

Tabel 13. E-residendi digitaalse isikut tõendava dokumendi kasutamise võimalused

Väide	Haridus	Viie palli skaalal vastajate arvamus								
		Osa- 1 kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %
Mul on võimalik kasutada kõiki vajalike e-teenuseid	Keskharidus						1	6%		
	Bakalaurusekraad				1	6%	2	12%	3	18%
	Magistrikraad				1	6%	7	41%	2	12%
Sobivad e-teenused leiab üles lihtsalt	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad						2	12%	4	24%
	Magistrikraad		1	6%			7	41%	2	12%
E-teenuste kasutamine on lihtne	Keskharidus								1	6%
	Bakalaurusekraad				1	6%	4	24%	1	6%
	Magistrikraad		1	6%	1	6%	6	35%	2	12%
Digitaalne isikut	Keskharidus						1	6%		

tõendav dokument aitab kiirendada protsesse ja vähendab bürokraatiat	Bakalaurusekraad						3	18%	3	18%	
	Magistrikraad				1	6%	2	12%	7	41%	
E-teenuste kasutamiseks on lihtne saada vajadusel abi	Keskharidus							0%	1	6%	
	Bakalaurusekraad						4	24%	2	12%	
	Magistrikraad			1	6%	1	6%	6	35%	2	12%
Kasutan e-residendi digitaalset isikut tõendavat dokumenti sageli	Keskharidus			1	6%						
	Bakalaurusekraad			1	6%	1	6%	4	24%		
	Magistrikraad	1	6%	4	24%	1		4	24%		

Tabel 14. Teadlikkus e-residentsusega kaasnevatest riskidest ja probleemidest

Väide	Haridus	Viie palli skaalal vastajate arvamus									
		Osa- 1 kaal %	2	Osa- kaal %	3	Osa- kaal %	4	Osa- kaal %	5	Osa- kaal %	
E-residentsusega ei kaasne riske	Keskharidus				1	6%					
	Bakalaurusekraad			2	12%	2	12%	2	12%		
	Magistrikraad			4	24%	5	29%			1	6%
Kodanike taustakontroll tagab ka minu turvalisuse e-residendina	Keskharidus						1	6%			
	Bakalaurusekraad				2	12%	3	18%	1	6%	
	Magistrikraad				3	18%	6	35%	1	6%	
E-residendina tunnen end turvaliselt e-teenuseid kasutades	Keskharidus								1	6%	
	Bakalaurusekraad			1	6%		3	18%	2	12%	
	Magistrikraad				2	12%	6	35%	2	12%	
E-teenuste kasutamiseks on piisavalt infot	Keskharidus								1	6%	
	Bakalaurusekraad						3	18%	3	18%	
	Magistrikraad			1	6%	1	6%	5	29%	3	18%
E-residentidele on loodud vajalik äri- ja tegevuskeskkond	Keskharidus								1	6%	
	Bakalaurusekraad						4	24%	2	12%	
	Magistrikraad			1	6%		6	35%	3	18%	
E-residentsusega ei kaasne probleeme	Keskharidus				1	6%					
	Bakalaurusekraad				2	12%	4	24%			
	Magistrikraad	1	6%	3	18%	1	6%	3	18%	2	12%